

Libris.ro

Respect pentru oameni și cărți

Ion Agârbiceanu

FEFELEAGA
ȘI ALTE POVESTIRI

MINERVA

București, 2018

CUPRINS

Mistrețul	3
Hoțul	15
Moș Viron	37
Doamna Catalina	51
Fefelegea	63
Ursitul	75
La o nuntă	85
Lada	91
Vecinul nostru Hudri	101
Onu	111
Dinu Natului	123
Zile ploioase	131
Moș Iliuț	139
Pustiul	149
Zi de vară	163
Cronologia vieții și a operei	199
Repere istorico-literare	203

Volumul reproduce textul din seria PATRIMONIU, editura MINERVA, 1982

ISBN: 978-973-21-1044-7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AGÂRBICEANU, ION

Fefeleaga și alte povestiri / Ioan Agârbiceanu - București : Editura Minerva, 2018
ISBN 978-973-21-1044-7

821.135.1

Cronologia vieții și a operei: Mihaela Ada Radu
Repere istorico-literare: Mihaela Ada Radu

Copyright © 2018 Editura MINERVA, pentru prezența ediție

Redactor: Mihaela Ada Radu
Coperta: Cristina Dumitrescu
DTP: Irina Geambău
Corector: Eugenia Oprea

Editura MINERVA • Redacția și sediul social:
B-dul Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833,
sector 4, București, O.P. 82 - C.P. 38
tel: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19.
E-mail: office@edituraminerva.ro; office@megapress.ro
Departamentul desfacere: tel: (021) 461.08.08/12/13/16;
fax: (021) 461.08.09/19; E-mail: comenzi@edituraminerva.ro

Ne puteți vizita pe:

www.edituraminerva.ro
www.megapress.ro

Tipărit la MEGApess holdings s.a.

MISTREȚUL

Focul topea lacom lemnele uscate, împroșcând cu scânteie în cele trei măte sure, care se grămădeau, jigările, torcând încet, pe vatră, în gura cuptorului. Câteodată, flacăra se înăbușea, și atunci se auzea un șuierat strășnic, cum șuieră șerpii din limbile lor de foc. „Ne grăiesc de rău dușmanii – mă gândeam -, stalear bucatele-n gât!“ Vântul scormonea în streașina de paie a casei și fluiera cu o mulțime de întorsături din hornul înalt. Dregeam niște opinci, țintuindu-le la călcâie două potloage¹ cu cuie de sărmă, subțire, când aud afară, la ușă, pe cineva strănutând, apoi tușind de vreo trei ori, în vreme ce-și scutura opincile înghețate, tropotind îndesat lângă prag. În sfârșit, ușa se deschise.

– Măi, se duce vestea de vremile astea! De când ești pe lume! Si vântul te taie, și zăpada te-acoperă, și gerul te-ngheță. Pfui, i... i... a!

Si, scoțându-și de subt cojocul mițos mâna goală, numă-n cămașă, își netezi mustățile muiate de căldură. Apoi își smulse căciula roșiatică, mare cât o rotilă de plug, și o trânti pe scaun. Toate trei mătele se ascunseră sub

¹ potlog – bucătă de piele cu care se cârpește încălțăminte; petic

vatră și priveau pândis, cu ochii lor gălbii, împăienjeniți de somn, la grămada de pe scaun.

Ciobanul își sălta mereu pe umeri cojocul lung, măturând odaia. Era roșu, cu frunte cu tot. Ieșea frigul din el și din cojoc de-l simțeai...²

- Să nu te miri, bade Ioane - zise -, da' să fiu hoț de-am mai mâncat aşa pui de frig! Acolo, cu oile, în vale, e la adăpost... Da' când ieși pe măgură, mătete, numai te pomenești c-un vântuț subțire, care te taie până la oase! Ce-i crivățul pe lângă el? Nu mi-am îndesat căciula? Da' să-mi iasă capul prin ea! Nu mi-am strâns cojocul, zici dumneata? Da' să crăp de tecăruială, și nici alta! Și doar crezi c-am venit încet? De cântecul scârțăit al omătului înghețat s-ar fi-mbărbătat ș-un iepure, aşa tărăboi făceam prin zăpadă... Tii, că ce mai vreme! Țigan să fii acum, ș-apoi cântă, cuce, la primăvară, cât îți va plăcea!... Hui, hui, i-iuh! - Și se cutremura ca de-un fior în tot trupul, cât era de mare. Apoi se trânti pe un scaun cu spetează, pocnind din limbă de vreo trei ori, și-și scoase beșica cu tabac și pipa de după șerpar. - O bată-te, Bucure, să te bată! Ce să te bată? Binele să te bată! Una zic eu, și se duce, da' bun e Dumnezeu de nu te-or află odată înțepenit stând pe celea coaste, cum ș-a aflat țiganul calul, ce-a ieșit să pască în luna lui gerar.

- Da' bine, omule - zic, nu poți lăsa și tu pe vreun hajmandău² dintre cei feciori să vie în sat, și tu să cam păzești târla?

² hajmandău - băiat mare și voinic, găligan

FEFELEAGA ȘI ALTE POVESTIRI

Iar el:

- Crezi că sunt făcut așa-ntr-o dungă? Știu că nu m-ai lăsa așa peste picior - zice -, de-ai ști că ce veste-ți aduc! Ci ia dă-mi niște tabac, că, uite, nu mi s-a umplut pipa, arde-ar în fundul iadului să ardă! Ce crezi? Cât trage de pe mine pipa asta pe an? Doi cărlani, zici? Mai pune și trei mioare, ș-apoi ai gâciti; decât, ce-i drept, și strungarii îi mai fac cu ochiul.

I-am dat de și-a ndopat pipa. El trase un ochi de jar din cuptor, îl luă în palmă, săltându-l, și-l nimeri în gura pipei, îndesându-l cu unghia de la degetul cel mic.

- Și, ce veste să fie aceea, măt Bucure? Nu cumva v-a ntrebăt de sănătate jupânlul lup astă-noapte?

- Nu, moșicule. Dar uite ce-i. În pădurile de cătră Rupturi, de când s-a crăpat de ziua, tot ham-ham, ham-ham, și dă-i înainte, tot aşa și iar aşa. Lătratul se auzea departe. „Ce primejdia lui Dumnezeu să fie oare acolo?“ - zic cătră George - îmi știi dumneata fectorul. George nu zice nimic, se duce, încunjură o dată oile, ce zăceau în turiște³, și vine iar lângă mine... „Eu nu știu ce să fie, tată, zice, da' lucru bun nu poate fi. Câinii bat ca la om, și-s mulți, și de când tot bat!... S-a slobozit vreo jigodie între ei.“ Lătratul lor răsună deodată tare și des în tacerea adâncă. Câinii noștri își ridică boturile în vânt, ciuliră urechile și tunde-o, neică, ca niște săgeți ce luncă deasupra zăpezii. Strigătam noi, chiuit-am noi, fluierat-am noi în urma lor,

³ turiște - loc unde li se dă oilor de mâncare iarna

da' parcă ei n-aveau altă treabă decât să se-nțoarcă? Res Așteptăm noi, așteptăm, așteptăm... Când numa iată că se-ntorc dulăii, toți cinci. Ajunși, trei au început să latre și doi să urle. Ce semne vor mai fi și astea?! „Mă George, zic, tu să te sui până-n măgură, de unde vezi bine pădurile de cătră Rupturi, și să iscodești ce petrecanie-i pe-acolo.“ Da' n-apuc să gat bine vorbele, când s-auzi deodată un tropot, ca și când ar alerga după muchea dealului o stavă întreagă, și treisprezece, zi trei-spre-ze-ce mistreți – pasămite o scroafă cu purcei – trecură în sir, ca săgeata, pe din dos de oile noastre, și se tot apropiau de pădurile Vadurilor. Ne-au luat fiori, mă tete, și pe strungar au început să-l scuture frigurile. Am mai văzut eu mistreț, d-apoi aşa! Scroafa, dacă n-a fost mai mare decât măgărița noastră, apoi nici n-a fost deloc, iar purceii – ca *noatenii*⁴! Purceii dracului! Aşa purcei? Când s-au depărtat de-o pușcătură de noi, cei trei câni, care-au lătrat înainte, s-au luat glonț după ei, da', când a fost la marginea pădurii, dihania cea mare s-a-ntors ca fulgerul cătră ei. Câni, schelălăind, se-nțoarseră, pe când groaza de porci se adânci în pădure. Dumneata ești pădurar, mergi de-i cată.

– Și tu crezi că-i voi lăsa acolo? Pagubă numa că n-ai venit mai de dimineață. Îmi opream și fiorul acasă și mergeam amândoi. Cu două focuri tot ești mai cu nădejde... Bună veste mi-ai adus, măi Bucure, zău aşa...

⁴ noaten - miel sau mioară de la înțărcare până la doi ani

FEFELEAGA ȘI ALTE POVESTIRI

Chiar mi-am gătat de petecit opincile. Acum, dar, la drum! Capse noi am, gloanțe am, ce-mi mai trăbă?

Mi-am pus în grabă toate în rând. Bucur mă lăsă cu sănătate, spunându-mi să dau pe la tăria lui și să-i întreb pe păcurari de n-au ieșit cumva mistreții din pădure, să se ducă. El acum merge să ieie tabac, țuică, sare și alte marafeturi, dar îmi poftește izbândă, și partea ce i se cuvine lui s-o grijesc bine. Bălan îl petrecu până la portiță, lătrându-l furios.

Căciula pe urechi, sumanul strâns pe trup, pușca la umăr, și hai să pornim cu Doamne-ajută! Nu mă mai încredeam atâtă în mine, cât mai mult în pușcă și în Bălan, câne vestit de bun la porci în jurul nostru întreg.

Când să ieşim din curte – el mergea tăvlindu-se prin zăpadă înaintea mea, eu după el –, nu ștui ce mă făcu să privesc îndărăt și... Facu-mi sfânta crucel știți pe cine văd?! Nepotul de doisprezece ani, odrasla fiorului meu – pierdut în țundra-i lungă, capul îngropat în căciulă, numa nasul și gura i se vedea bine –, venea împleticindu-se după mine. Era în casă și auzise toată povestea cu porcii sălbateci, și-acum, hai, că vine și el.

– D-apoi arză-ți focul capul tău ăl prost, nu vezi că-ți îngheată răsuflarea? Unde mamonul te-ai luat să vii și tu după mine, strengarule?

– Moșule, lași-mă să viu și eu?

– Unde să te las, măi Praleo?

– Să vedem porcii, moșule. Nu mă lași?

– Ți-oi da eu lăsate numai decât...

Și mă și întorc să-l mângâi puțin pe la urechi. Da' să poti pune mâna pe el?

Pornim noi, eu și cânele. Când suntem la vro douăzeci de pași pe drum, cine deschide portița? Nepotul!

- Moșule, lași-mă? Că buna m-a lăsat... Lasă-mă, zău, moșule!

- Măi Nică, întoarce-te la vatră, mă, că, de mă faci să mă întorc o dată, nu ți-a cădea bine!

- Că buna m-a lăsat, moșule, lasă-mă și dumneata!

- Bună-ta-i nebună, ca și tine!

Și unde nu-mi chiuii o dată baba, să-l ducă-n casă. Cel! Doar și-a pierdut mințile să-l lase pe-așa vreme afară?!

Așa m-am scăpat de belea. Baba se cătrânea trăgându-l de mâncă:

- Așa, așa, că toti muriți după pușcă! Neam de pușcași! Hai, mă, nu mă face să ocărasc, că te ia... De când i cotorul de șapte ani, știe toate căile și potecile până la pădure... Mă, da' hai o dată, când îți spun... Primăvara - după ouă și pui de păsări, după fragi, după flori, vara - după mure, toamna - după alune, și, ia, acum, iarna, după porci sălbateci. Neam de vânători, nu-i așa?... Ci mișcă, mă, mai cu picioare, Nichiduță, ori ce-așteptă?

Apoi, văzând că nu răzbește, l-a umflat în brațe. Și se zvârcolea nepotul de sta s-o doboare pe babă, și răcnea de sta s-o asurzească.

Eu m-am cam dus.

Era ger de ți se lipseau nările și părea că și răsuflétul ți-i de gheață. Merg eu așa, merg, merg, merg... Am fost

FEFELEAGA ȘI ALTE POVESTIRI

ieșit din sat, și Bălan adulmeca niște urme de iepure ori de vulpe. Da' nu se depărta de mine. Când dau pe muchea dealului, de unde se vedea pădurea Vadurilor, stau eu să mă mai curăț de a tusă și aprind pipa. Când să plec, numa ce-aud îndărătul meu?

- Moșule!

- Piei, drace! - zic eu, și stau să-mi pui mânile-n păr de cătrănit. Venise pe o potecă mai scurtă și mă ajunsese. Tu nu ești curat, măi sfărlează, zău că nu ești curat! Nu ți-i frică că-i îngheță ori te vor rupe porcii? Hai numa, hai, că știu că desără nu te-a mai săruta mumă-ta! Te las în pădure, pe sama dihaniilor, înțălesu-m-ai?

El puse buza și dă-i și trâmbiță în zarea înghețată. Era numa-ntr-o clichină⁵, se vede că-i luase baba țundra, să nu vie. Era roșu sfeclă. Ce să mai știu face cu el acum? De-aici cum să-l mai trimet acasă? Nici că s-ar duce! Ian să văd!

- Ia, numa te cară de unde-ai venit! Înțelăsu-m-ai? Că de nu, nu-ți va umbla bine...

- D-apoi... de vin... porcii?

Așa, acum stăm bine!

În urmă, tot eu a trebuit să-l îmbun și să-i spun că mistreții nu mănâncă oameni.

Mergem noi, mergem, până ce ajungem la târla lui Bucur.

Zăpada nu mai cădea, și vântul, în vale, nu ajungea așa tare.

⁵ clichină - îmbrăcămintă pentru băieți, asemănătoare cu o salopetă, care se încheie la spate